

Geodatarollen i förändring

En lägesbild av kommunernas geodataarbete 2026

Inledning

Geodata har länge varit en central del av kommunernas samhällsbyggnadsprocesser. Samtidigt pågår nu en utveckling där geodata i allt högre grad blir en gemensam resurs för kommunens data- och informationshantering.

AI, automatisering och mer avancerade analysverktyg ökar kraven på information som är aktuell, kvalitetssäkrad, säker och möjlig att använda i olika system och processer. I den utvecklingen har geodata en särskild betydelse. En stor del av den information som kommuner hanterar har en geografisk dimension. Geodata kan bidra till att skapa samband, analyser och beslutsunderlag inom betydligt fler verksamhetsområden än samhällsbyggnad, som exempelvis klimatanpassning, beredskap, skola och omsorg.

När fokus förskjuts från enskilda kartprodukter till data som en strategisk resurs förändras också geodatarollens innehåll, ansvar och kompetenskrav. För att få en aktuell bild av hur denna utveckling påverkar yrkesrollen i kommunerna genomförde Geoforum Sverige, i samverkan med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), en enkät under våren 2026.

Resultaten visar att geodata redan har fått en mer strategisk betydelse i många kommuner. Samtidigt har frågor om styrning, ansvar, finansiering och långsiktig informationsförvaltning inte utvecklats i samma takt.

Utmaningen framåt handlar därför inte bara om att använda geodata mer, utan om att skapa bättre förutsättningar för hur geodata hanteras och används. Det behövs tydlig styrning och ansvarsfördelning, rätt kompetens, god kvalitet och en långsiktig informationsförvaltning. För att fullt ut ta vara på geodata som strategisk resurs behöver geodata en tydligare plats i kommunens samlade digitala styrning och informationshantering.

Rapportförfattare: Christina Thulin, Sveriges Kommun och Regioner och Linn Norén, Geoforum Sverige. Oktober 2026.

Geodatarollen breddas

Det kommer hela tiden nya krav på hur geodata ska struktureras, delas och användas i olika system.

Nio av tio svarande uppger att geodatarollen har förändrats eller håller på att förändras. Det traditionella arbetet med kartor, GIS-system och geografiska analyser är fortsatt viktigt, men uppdraget breddas och ansvaret utvidgas. Geodata ska inte bara produceras och tillhandahållas, utan också struktureras, skyddas, förvaltas och vara möjlig att användas i fler delar av kommunens verksamhet. Det ställer nya krav på rollen.

9 av 10

ser en geodataroll i förändring

Informationssäkerhet blir en del av uppdraget

När geodata används i fler delar av verksamheten, delas mellan fler aktörer och kopplas till digitala processer ökar kraven på säker hantering. Det förändrade säkerhetspolitiska läget ökar behovet av att kunna bedöma vilken geografisk information som är känslig och hur den bör skyddas. Det handlar om åtkomst och tekniskt skydd, men också om att bedöma vilka informationsmängder som kan användas, delas och förvaltas över tid.

Datakvalitet och livscykelhantering får större betydelse

Geodata behöver vara aktuell, dokumenterad och möjlig att återanvända. Det gör att arbete med metadata, kvalitetssäkring, struktur och underhåll nu blir alltmer centralt. Kvalitet handlar om mer än att kartan är korrekt. Nu behöver informationen kunna användas i analyser, automatiserade flöden och beslutsstöd.

Gemensamma standarder och specifikationer påverkar arbetet

Nationella specifikationer, gemensamma informationsmodeller och ökade krav på interoperabilitet innebär att kommunernas geodataarbete i högre grad behöver förhålla sig till gemensamma ramverk. Rollen förändras när arbetet går från att vara i huvudsak lokalt till att vara en del av ett större digitalt ekosystem.

Geodata kommer närmare verksamheten

Geodatarollen blir mer verksamhetsnära när data omsätts till konkret nytta i verksamheten. Enkätsvaren visar att rollen i allt högre grad behöver kunna stödja analys, samordning och beslutsfattande i flera delar av kommunen. Rollen får därmed en tydligare koppling till verksamhetsutveckling.

Sammantaget visar resultaten att geodatarollen utvecklas i två riktningar. Den blir mer avancerad genom ökade krav på säkerhet, integration, standardisering och informationsförvaltning. Samtidigt sker en förflyttning där rollen blir mer strategisk med ökat ansvar för analys, rådgivning, samordning och verksamhetsutveckling.

Geodataenheten har fått vara en motor i arbetet med digital utveckling. Nu upplever jag att fler förstår vikten av det arbetet.

Användningen växer men styrningen halkar efter

Vi ser att fler verksamheter efterfrågar geografiska analyser, men arbetet sker fortfarande mycket från fall till fall.

Geodata används framför allt inom planering och byggande, gata, park och teknisk drift, krisberedskap och civilt försvar samt miljö- och klimatanpassning. Flera anger även kommunledning och strategisk planering, digital utveckling, innovation och IT som användningsområden. Det visar att geodatafrågan rör flera delar av kommunen än samhällsbyggnad, men att det fortfarande är en outnyttjad resurs i flera kommunala verksamhetsområden.

Strategisk användning ställer nya krav

Geodata används alltmer som strategisk resurs i många kommuner, men styrning och ledningsstöd motsvarar inte alltid den växande användningen. 63 procent av de svarande uppger att geodata används strategiskt i verksamhetsutveckling, medan endast 25 procent anger att kommunen gör särskilda satsningar för att lyfta geodata strategiskt. Allt fler använder geodata för att förstå samband, prioritera resurser och fatta beslut med stöd av flera typer av information. Det ökar behovet av gemensamma arbetssätt, ägarskap och tydliga uppdrag. Det pekar på att det finns ett genomförandegap där geodata skapar nytta i verksamheter och projekt, samtidigt som den långsiktiga styrningen inte utvecklas i samma takt.

63 %

*uppger att geodata
används strategiskt*

25 %

gör särskilda satsningar

AI och automatisering ställer krav på kvalitet och hantering

När geodata används strategiskt utan att förutsättningarna finns på plats blir arbetet sårbart. Data behöver inte bara tas fram och användas, utan också förvaltas, kvalitetssäkras och göras tillgängliga över tid. AI och automatisering ökar värdet av geodata men gör också att kraven på ansvar, kvalitet och rätt hantering ökar.

Geodata används mer och mer i analyser och beslutsunderlag, men det saknas ofta en tydlig strategi för hur arbetet ska prioriteras och finansieras.

Få upplever fullt stöd från ledningen

Förståelse finns för nyttan. Mindre förståelse finns för att det behövs resurser för att säkra aktualitet, korrekthet, metadatahantering och tillgänglighet.

Stödet från kommunledningen är ofta begränsat eller otydligt. Endast sju procent anger att det finns stöd och förståelse från kommunledningen, medan 89 procent svarar delvis eller inget stöd. För att geodata ska fungera som kommunövergripande strategisk resurs krävs mandat, prioritering och organisatoriska förutsättningar för att arbetet ska kunna bedrivas långsiktigt.

7 %

uppges att det finns stöd och förståelse från kommunledningen

Organisatoriska hinder står i vägen

Fritextsvaren pekar på att hindren främst handlar om prioritering, mandat och finansiering. Återkommande hinder är brist på tid och resurser, organisatoriska stuprör, kompetensbrist och brister när det gäller system, integrationer, datakvalitet och informationshantering. Flera beskriver också att det finns begränsad förståelse för vad som krävs för data ska vara aktuell, tillförlitlig och möjlig att använda.

Det är lätt att få gehör för nya kartor och analyser, men svårare att få förståelse för det långsiktiga arbetet bakom.

Resultaten visar att geodata används alltmer strategiskt men att de organisatoriska förutsättningarna inte har hängtt med. Vem har ansvar? Vilka informationsmängder ska prioriteras? Hur ska förvaltningen finansieras? Och hur kopplas geodata till kommunens mål och verksamhetsutveckling? Risker är att utvecklingen drivs av eldsjälar och genom projekt och från tillfälliga behov. För att fullt ut ta vara på geodata som strategisk resurs krävs ledningsstöd, resurser och tydligare långsiktiga uppdrag.

Kompetensbehov för kommande år

Vi behöver kunna mer om informationsförvaltning, säkerhet och standarder – inte bara om kartor och GIS.

Geodataspecifik sakkunskap är fortsatt viktig, men rollen kräver i allt högre grad även andra kompetenser. Flera svarande lyfter att rollen behöver kombineras med kunskap om informationsförvaltning, datakvalitet, informationssäkerhet, AI, integrationer, juridik, kommunikation och verksamhetsutveckling.

En brygga mellan olika delar av verksamheten

Rollen behöver också kunna röra sig mellan verksamhet, teknik och ledning. Det handlar om att förstå data och teknik, och samtidigt kunna förklara och skapa förståelse för nyttan, driva samverkan och bidra till gemensamma arbetssätt. Det handlar i allt högre grad om att kunna koppla samman olika perspektiv.

Några fritextsvar lyfter att det finns en klyfta mellan IT och GIS. Geodata och GIS är inte alltid fullt integrerade i kommunens IT- och digitaliseringsarbete. Det behöver finnas med när system, tjänster och informationsflöden utformas.

Det finns fortfarande en klyfta mellan GIS och IT. Geodata behöver finnas med tidigare i digitaliseringsarbetet.

Kompetens som gemensam förmåga

Geodatarollen breddas och det ställer krav på både ökad specialistkunskap och förmåga att arbeta strategiskt och verksamhetsnära. En enskild specialist eller funktion kan inte kunna allt. Resultaten visar att det krävs en samlad organisatorisk förmåga där geodata, IT, arkiv, upphandling och verksamhetsutveckling samspelar. Geodatafunktionen får en central roll i att bidra med sakkunskap och översätta mellan olika behov, men kompetens och ansvar behöver finnas i fler delar av kommunen.

Vägen framåt - vår samlade analys

Det är positivt att geodata får en bredare och mer strategisk betydelse i kommunernas digitala utveckling. Rollen breddas, användningen av geodata växer och nyttan ökar. Samtidigt visar undersökningen att styrning och organisatoriska förutsättningar inte alltid har utvecklats i samma takt. Det väcker frågor om kommunsektorns samlade förmåga att ta vara på geodata som en gemensam resurs.

Med rapporten vill vi inte peka på en färdig lösning, utan på ett antal områden där vi tillsammans inom sektorn behöver fortsätta att bygga förståelse, dela erfarenheter och synliggöra vilka förutsättningar som krävs.

Risk för digital kapacitetsklyfta

Olika kommuner behöver olika vägar framåt. Kapacitet och förutsättningar varierar, särskilt mindre organisationer kan ha svårt att bära alla specialistkompetenser själva. Större kommuner har andra utmaningar som komplexa systemmiljöer, etablerade processer och större samordningsbehov. Kommunens storlek säger inte allt, det handlar också om hur geodatafunktionen är placerad, vilket mandat den har och vilka strukturer som redan finns på plats.

Resultaten visar på skillnader i förutsättningar mellan kommuner av olika storlek. Det gör att det finns en risk för en digital kapacitetsklyfta mellan kommuner. Kommuner med starkare förutsättningar kan utveckla sin användning av geodata snabbare. Kommuner med mindre resurser riskerar samtidigt att få svårare att möta samma krav. Att potentialen i geodata tas tillvara gagnar hela samhället. Det är därför viktigt att diskutera hur utvecklingen kan stödjas trots att förutsättningarna skiljer sig åt. Annars riskerar vi att utvecklingen sker främst där förutsättningarna redan är starka, medan andra kommuner får svårare att nyttja samma möjligheter inom analys, beslutsstöd, klimatanpassning och digital verksamhetsutveckling.

AI och automatisering kräver bra data

Utvecklingen med AI och automatiserade processer går snabbt. En förutsättning för AI och automatisering är aktuell, dokumenterad, säker och tillgänglig data. Det gör att informationsförvaltning är en kommunövergripande styrningsfråga, inte enbart en teknisk eller operativ uppgift för geodatafunktionen. När geodata används i flera delar av verksamheten och fler användningsområden behöver frågor om ansvar, kvalitet, säkerhet, metadata och långsiktig förvaltning hanteras som en kommunövergripande fråga.

Ansvar och finansiering

Geodata skapas och förvaltas till stor del lokalt i kommunerna, medan nyttan ofta uppstår bredare i samhället. Det aktualiserar behovet av en fortsatt diskussion om ansvarsfördelning, finansieringsmodeller och nationellt stöd för den informationsförvaltning som allt fler är beroende och drar nytta av.

Gemensamt lärande viktigt

Undersökningen visar att det redan finns kommuner som kommit långt och där geodata används strategiskt. Det är viktigt att ta vara på. Det är därför värdefullt att fortsätta samla och lyfta både konkreta exempel på nyttan med geodata och vilka förutsättningar som krävs organisatoriskt, tekniskt och ekonomiskt för att ta vara på nyttan på lång sikt.

Stärk styrning och bygg kompetens

Geodata måste ses som en del av kommunens samlade informationsförsörjning, inte enbart som en specialistfunktion. Det krävs ett bredare samspel inom organisationen och att kommunledningen förstår både potentialen och vad som krävs för att realisera den.

Sammanfattningsvis behöver geodata få en tydligare plats både i verksamheternas vardag och i kommunens övergripande styrning. Först då kan geodata fullt ut tas till vara som den gemensamma strategiska resurs den är.

Om undersökningen

Enkäten genomfördes under maj-juli 2026 och riktades till personer som arbetar med geodata i svenska kommuner. 83 personer svarade. Den spreds genom Geoforums kanaler, via utskick till medlemmar, i sociala medier och genom SKRs chatt för kommunala geodatastrateger. Deltagandet var frivilligt och svaren kopplades inte till respondenternas kommuntillhörighet. Undersökningen gör därför inte anspråk på att vara statistiskt representativ för Sveriges kommuner.

Bland de svarande finns yrkesverksamma från kommuner med olika storlek och förutsättningar, vilket ger en bred bild av erfarenheter och perspektiv. Resultaten kan ses som en kvalificerad lägesbild från personer med god insyn i området.

Geoforum Sverige är en medlemsdriven förening som representerar cirka 200 organisationer från offentlig sektor, näringsliv och akademi. Våra medlemmar samlar in, producerar, förädlar, analyserar och visualiserar geodata - data kopplade till en plats.

Kontakt: info@geoforum.se - geoforum.se

